

כתבו הגאונים ז"ל שישליח צבור אינו צריך לומר יְיָ שפתי תפתח . ולא לבסוף יהיו לרצון אמרי פי ולא לפסוע שלש פסיעות לאחוריו . וי"א שישלש פסיעות צריך לפסוע לאחוריו שבין שאין לו לעקור את רגליו ועומד בכוון לפני יוצרו כיון שמשלים צריך ליטול רשות ולפסוע לאחוריו וכל מי שאינו נוטל רשות ראוי לו שלא להתפלל:

ויתפלל בכוונה באימה ובאירה:

יְיָ שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ . אֱלֹהֵי אֲבֹרָהם .
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב . הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר
וְהַנּוֹרָא . אֵל עֲלִיּוֹן . גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים . וְקוֹנֵה הַכֹּל
וְזוֹכֵר חֲסֵדֵי אֲבוֹת . וּמֵבִיא גּוֹאֵל לְבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ
בְּאַהֲבָה:**

בעשיית זכרנו לחיים . אל מֶלֶךְ חַפֵּץ בַּחַיִּים . וְכַתְּבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים . לְמַעַנְךָ
אֱלֹהִים חַיִּים אֵל חַי וְמוֹנֵן: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶגֶן אֲבֹרָהם:

**מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמִגֵּן: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִגֵּן
אֲבֹרָהם:**

**אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְיָ . מַחְיֶה מֵתִים אַתָּה . רַב
לְהוֹשִׁיעַ:**

מיום ראשון של פסח למוסף עד אחרון של סוכות למוסף אינו מזכיר רוחות וגשמים שאינו זמנן אלא מוריד הטל וגם הוא חיי הארץ . ומי שמטה בימות החמה ואמ' משיב הרוח אין מחזירין אותו שהרוח מנשב לעולם . ואם אמר מוריד הגשם מחזירין אותו לפי שהטל סימן ברכה ולא הגשם בכל עת . ולפי שהגשם שקולה בתחיית המתים קבועה בתחיית המתים . ואם לא הזכיר טל בימות החמה ולא רוח אין מחזירין אותו לפי שאין נעצרים:

בקיץ מוריד הפל: בחורף משיב הרוח ומוריד הגשם:

מְבַלְבֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד . מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים
 . סוֹמֵךְ נוֹפְלִים . רוֹפֵא חוֹלִים . מְתִיר אֲסוּרִים
 . וּמְקִים אֲמוֹנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפֶר . מִי כְמוֹךְ בַּעַל גְּבוּרוֹת . וּמִי
 רוֹמָה לָךְ . מֶלֶךְ מַמִּית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעש"ת מי כמוך אב הרחמן וזכר יצוריו לחיים ברחמים:

וְנֶאֱמַן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֶּה
 הַמֵּתִים:

כתבו הגאונים ז"ל בשם רבנו האי ז"ל דיחיד המתפלל והתחיל עם שליח צבור
 כשניע בא"י מחיה המתים רשאי לענות קדושה עם הצבור והוא דאמ' מלה מלה
 עם שליח צבור וכן בקדושה ולעומתם משבח' כמוהו . המתפלל ובעוד ששליח
 צבור אומר קדוש או מודים או קדיש ישתוק וישמע כי שומע בעונה . ואחר כך צריך
 להתחיל ולגמור תפלתו . אך בלא עת תפלה שומע בעונה מבלי הפסק:

נִקְדֵּשׁ אֶת שְׁמֶךָ בַּעוֹלָם . בְּשֵׁם שְׁמֶךָ יִשְׁיֶן אוֹתוֹ בְּשֵׁם מְרוֹם . וְכֵן
 בְּתוֹב עַל יַד נְבִיאֶךָ . וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר . קְדוֹשׁ . קְדוֹשׁ .
 קְדוֹשׁ . יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָּל הָאָרֶץ בְּבוֹדוֹ . לְעוֹמֶתֶם מִשְׁבַּחִין וְאוֹמְרִין
 . בְּרוּךְ בְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ . וּבְדַבְּרֵי קִדְשְׁךָ בְּתוֹב לֵאמֹר . יְמִלּוּךָ יְיָ
 לְעוֹלָם אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

לְדֹר וָדֹר אַתָּה קְדוֹשׁ וְשְׁמֶךָ קְדוֹשׁ וּקְדוּשִׁים בְּכָל יוֹם
 יְהַלְלוּךָ סְלָה: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל (בעש"ת הַמִּלּוֹךְ)
 הַקְדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת . וּמַלְמֵד לְאִנּוּשׁ בִּינָה . וְחַנּוּנוֹ
מֵאַתָּךְ דַּעַה וּבִינָה וְהַשְׁכֵּל: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן
הַדַּעַת:

הַשִּׁיבֵנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ . וְקָרְבָנוּ מִלִּפְנֵי לַעֲבוּדָתְךָ
וְהַחֲזִירֵנוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הַרוֹצֶה בְּתִשׁוּבָה:

בברכת סלח לנו מאריבין ומוסיפין לומר פסוקי דרחמי וסליחות בתענית צבור, מפני
שהיא בעין וידוי ובקשת סליחה:

סָלַח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חָטָאנוּ . מָחַל לָנוּ מִלִּפְנֵי כִּי פָשַׁעְנוּ
. כִּי אֵל טוֹב וְסָלַח אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
חֲנוּן הַמֵּרַבָּה לְסָלַח:

רֵאָה נָא בְּעֵינֵינוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ . וּמַהֲרֵ לְגַאֲלָנוּ גְּאוּלָּה
שְׁלֵמָה לְמַעַן שְׂמֶךְךָ . כִּי אֵל מֶלֶךְ גּוֹאֵל וְחֹזֵק
אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

בכל תענית ציבור החזן אומר

עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ בְּיוֹם צוֹם הַתַּעֲנִית הַזֶּה כִּי בְצָרָה גְּדוּלָּה אֲנַחְנוּ . אֵל
תַּעֲלֵם אֲזַנְךָ מִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְאֵל תַּתְּעַלֵּם מִבִּקְשָׁתֵנוּ . הִיְהִי נָא
קָרוֹב לְשׁוֹעֲנוּ . טָרָם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ . בְּדַבָּר שְׁנֵאֲמַר . וְהִיְהִי טָרָם
יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה . עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֲנִי אֲשַׁמְעַ . כִּי אַתָּה יְיָ פוֹדֶה
וּמַצִּיל וְעוֹנֶה וּמִרְחָם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת
צָרָה:

רָפְאוּנוּ יְיָ וְנִרְפָּא . הוֹשִׁיעֵנו וְנוֹשְׁעָה כִּי תַהֲלִתְנוּ אֶתָּה .
וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ וּלְכָל
מַכְאוּבֵינוּ וּלְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ . כִּי אֵל רּוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן
אֶתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ רּוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

במוצאי יום טוב ראשון של פסח מתחילין לומר ותן טל לברכה . ואומר אותו עד
ששים בתקופת תשרי וביום ששים גופו דהכי אמרי' יום ששים כל אחר ששים
(בארץ ישראל החל מיום ז' בחשוון) . ירושלמי: נתפלל ואינו יודע מה הזכיר אמר' ר'
יוחנן כל שלשים יום חזקה מה שהוא למוד מזכיר . משלשים יום ואילך מה שהוא
חייב מזכיר:

בְּרַךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלֵינוּ
לְטוֹבָה . וְאֵת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה . וְתֵן
(בקיץ: טל) (בחורף: טל ומטר) לְבָרְכָה עַל פְּנֵי הָאָדָמָה .
וְשִׁבַּע אֶת הָעוֹלָם כְּלוּ מִטּוֹבָךְ . וּמֵלֵא יַדֵּינוּ מִבְּרֻכּוֹתֶיךָ
וּמַעֲוֹשֶׁר מִתְּנוּת יָדֶיךָ . שְׁמֶרָה וְהַצִּילָה שָׁנָה זוֹ מִכָּל
דְּבַר רָע . וּמִכָּל פְּגַע רָע . מִכָּל מִינֵי מַשְׁחִית וּמִכָּל מִינֵי
פּוֹרְעָנוֹת . חוּם וְרָחֵם עַל כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ וּפִירוֹתֶיהָ .
וְתַהֵי אַחֲרִיתָהּ שִׁבַּע בְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם . וּבְרָכָה עָלֵינוּ
בְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרַךְ הַשָּׁנִים:

תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחִירוֹתֵנוּ . וְשֵׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלוּיֹתֵינוּ
 . וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מִהֲרָה מֵאַרְבַּע כְּנָפּוֹת הָאָרֶץ
לְאַרְצֵנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ בְּבִרְאשׁוֹנָה . וְיִוָּעֲצֵנוּ בְּבִתְחִלָּה .
וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וְאַנְחָה . וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אֶתָּה
יְיָ לְבִדְדָךְ . בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצִדְקָנוּ בְּמִשְׁפָּט: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ (בעש"ת המלך המשפט) מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

לְמִשְׁמָדִים אֵל תְּהִי תִקְוָה . וְכָל הַמֵּינִים וְהַמְלָשִׁינִים
וְהַמְסוּרוֹת כֻּלָּם כָּרַגַע יֹאבְדוּ . וְכָל אוֹיְבֵי
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה יִכְרְתוּ . וּמַלְכוּת זֶדוֹן מְהֵרָה תַעֲקֹר
וְתִשְׁבֵּר וְתִמְגֹּר . וְתִכְנִיעַ וְתִכְרִיעַ וְתִשְׁפִּיל וְתִפִּיל אֶת כָּל
אוֹיְבֵינוּ וְאֶת כָּל שׁוֹנְאֵינוּ . וְתַכְלֵם בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים . וְעַל גְּרֵי הַצָּדִק וְעַל פְּלִיטָת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְעָלֵינוּ . יִהְיוּ נָא רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
 . וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בְּאַמֶּת . וְשִׁים
חֻלְקָנוּ עִמָּהֶם וּלְעוֹלָם לֹא נִבּוֹשׁ . כִּי בְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
בְּטַחָנוּ . וְעַל חֶסֶדְךָ [הַגָּדוֹל] נִשְׁעָנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מִשְׁעֵן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

תִּשְׁכּוֹן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם עִירְךָ בְּאִשְׁרֵי דְבָרְתָּ . וְכִסֵּא דָוִד
עַבְדְּךָ מְהֵרָה בְּתוֹכָהּ תִּכְיֵן . וּבִנֵּה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב
בְּיָמֵינוּ בְּגֵזֶן עוֹלָם:

בתשעה באב

נַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲבֵלֵי צִיּוֹן וְאֶת אֲבֵלֵי יְרוּשָׁלַם . וְאֵת הָעִיר
הָאֲבֵלָה וְהַחֲרָבָה וְהַבְּזוּיָה וְהַשׁוּמְמָה מִבְּלֵי בְּנֵיהָ . הִיא יוֹשֶׁבֶת
וְרֹאשָׁה חֲפוּי כְּאִשָּׁה עֲקָרָה שְׁלֹא יֵלְדָה . וַיְבַלְעוּהָ לְגֵאיוֹנִים וִירְשׁוּהָ
עוֹבְדֵי פְסִידִים . וַיִּטְּלוּ אֶת עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְחָרֵב . וַיַּהֲרֹגוּ בְּזֶדֶן חֲסִידֵי
עֲלִיּוֹן . עַל בֶּן צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה וִירוּשָׁלַם תִּתֵּן קוֹלָהּ . רְבִי לְבִי עַל
חֲלָלֵיהֶם . מַעֲי מַעֲי עַל הַרוּגֵיהֶם . כִּי אַתָּה יְיָ בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ וּבָאֵשׁ
אַתָּה עֲתִיד לִבְנוֹתָהּ . כִּפְתּוּב וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱמַר יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב
. וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְנַחֵם צִיּוֹן וּבוֹנֵה יְרוּשָׁלַם:

וממשיך את צמח וכו'

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם:

אֶת צֶמַח דָּוִד עֲבָדְךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ . וְקִרְנוֹ תִרוֹם
בִּישׁוּעָתְךָ . כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ [לָנוּ] קֶרֶן יִשׁוּעָה:

בברכת שומע תפלה יכול לבקש כל דבר שיצטרך לו כדאמרין "הלכתא שואל
אדם צרכיו בשומע תפלה":

אָב הַרְחֵמֵן יְיָ אֱלֹהֵינוּ שְׁמַע קוֹלָנוּ . חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ
. וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתָנוּ . כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ
תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּגִים אַתָּה . וּמְלַפְנִיד מַלְכֵנוּ רִיקָם אֵל
תְּשִׁיבֵנוּ וְעֲנֵנוּ:

בכל תענית ציבור היחיד אומר

עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ בְּיוֹם צוֹם הַתַּעֲנִית הַזֶּה כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אָנֹחֵנוּ . אֵל
תַּעֲלֵם אֲזוֹךְ מִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְאֵל תַּתְּעַלֵּם מִבִּקְשֵׁתֵנוּ . הִיָּה נָא
קָרוֹב לְשׁוֹעֵנוּ . טָרֵם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ . בְּדִבְרֵי שְׁנֵאמַר . וְהִיָּה טָרֵם
יִקְרָאוּ וְאֵנִי אֶעֱנֶה . עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֵנִי אֲשַׁמֵּעַ . כִּי אַתָּה יְיָ פוֹדֶה
וּמַצִּיל וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה:

בשני ובחמישי ובתענית שליח צבור כשחזור התפילה אומר כאן:

וְזָכוֹר רַחֲמֶיךָ וּבְכֹשׁ בַּעֲסָךְ . וְכֹלָה מִמֶּנּוּ דְּבַר וְחָרֵב צָרָה וְיוֹנוֹן שְׁבִי
וּבִזָּה צָר וְאוֹיֵב וּמִשְׁטָיִן וּמִשְׁחִית וּמִתְנַקֵּם . וְחִלָּאִים רָעִים
 . וּבִטָּל מַעֲלֵינוּ וּמַעַל כָּל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל כָּל גְּזֵרוֹת קִשּׁוֹת וְרַעוֹת וְעַל
מַלְכוּת . וְקָרֵב לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עֵת הַנֶּאֱלָלָה וְעֵת הַיְשׁוּעָה . וְתָבֵא נָא
תְּפִלָּתֵנוּ לְפָנֶיךָ עִם תְּפִלַּת חֲסִידֶיךָ:

ורשאי יחיד לאמרו גם כן אם ירצה בכל יום וכן יחיד המתפלל אם ירצה להתפלל
תפילה זו כשיגיע כאן לא יחזור ריקם לעולם ויאמר כך שלשה פעמים:

אֵל יָחִיד וּמִיָּחִיד . תֵּן בִּי כַח הַבָּנָה . שְׂאוּכַל לְהַתְחַזֵּק בְּאוֹתוֹ הַכַּח
לְהַלֵּלךָ וּלְפַאֲרֶךָ וּלְרַומְמֶךָ וּלְשַׁבְּחֶךָ וּלְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמֶךָ בְּעוֹלָמְךָ .
בְּרַכְנִי בְּרִכָּה שְׁלֵמָה מִמְּקוֹר בְּרֻכּוֹתֶיךָ . וְיִחַד לְכִבִּי לִירְאָתְךָ . וְשַׁבְּעֵנִי
וְרַעֲנֵנִי מִרְצוֹנְךָ . וּפְתַח לִבִּי בְּתוֹרָתְךָ . אֵל . הַשְׁרוּיָה לְפָנֶיךָ יְיָ צְבָאוֹת
 . וְלֹא אֲשַׁבַּח כְּלוּם מִכָּל מָה שְׁלֵמֶדְתָּנִי וּמִכָּל מָה שְׂאֵלְמֶד לְעוֹלָם .
וּתְנַהַגְנִי בְּדֶרֶךְ טוֹבָה וְעֲצָה הַחֹנֶנֶת לִי . וְהַשְׁפִּיעֵנִי שְׁפַע חֲכָמָה וּבִינָה
 . שְׁפַע דַּעַת וּמִדָּע . שְׁפַע יִרְאָת יְיָ . וְחַנּוּנִי וְעֲנִנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי:

כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

מנהיג: ומה שאנו אומרי ואשי ישראל אע"פ שאין אנו מקריבין עבשיו קרבן רוצין
אנו לזמ' שהתפללות כנגד תמידין תקנום:

**רָצָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּלְתַפְלָתָם שְׁעָה. וְהִשָּׁב
הָעֲבוּדָה לְדָבִיר בֵּיתְךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתַפְלָתָם
מִהֲרָה בְּאַהֲבָה תִּקְבַּל בְּרָצוֹן. וְתִהְיֶה לְרָצוֹן תָּמִיד
עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ:**

**אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וַיְבֹא וַיַּנִּיעַ יִרְאָה. וַיִּרְצָה יִשְׁמַע
וַיַּפְקֵד. וַיִּזְכֹּר זְכוּרֹנֵנוּ וּפְקֻדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן
מְשִׁיחֵנוּ מֹשֶׁה בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַם עִיר קֹדֶשְׁךָ. וְזִכְרוֹן
כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. לְפָנֶיךָ. לְפָלִיטָה לְטוֹבָה. לְחַן לְחֶסֶד לְחַיִּים
וּלְרַחֲמִים. וּלְשָׁלוֹם:**

בראש חדש ביום ראש החדש הזה: בחו"מ פסח ביום חג המצות הזה:
בחו"מ סוכות ביום חג הסוכות הזה:

**לְרַחֵם בּוֹ עַלֵּינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפְקֻדָּנוּ
בּוֹ לְבִרְכָּה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס
וְחַנּוּן וְחַמּוּל וְרַחֵם עַלֵּנוּ וּמְלֻטָנוּ מְכַל צָרָה וַיְגוֹן וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ
עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:**

"וכיון שבאתה תפלה באתה עבודה שנאמר עולותיכם וזבחיכם לרצון על מזבחי"
(מגילה יח ע"א). ואע"פ שברכה זו דברי בקשה, כיון שהם על העבודה, הרי הם
כשבחים, וכללם בשלש אחרונות:

**וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תַּחֲפֹץ בָּנוּ וְתִרְצָנוּ. וְתַחֲזִינָה
עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבְךָ לְצִיּוֹן. וּלְיְרוּשָׁלַם עִירְךָ בְּרַחֲמִים
בְּמֵאָז: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחְזִיר שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:**

בסוטה (דף מ ע"א): "כששליח צבור אומר מודים הקהל כורעים ואומרי מודים
אנחנו לך יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות וכו'". מודים אנחנו לך - פי'
משתחוים לך:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שְׂאֵתָהּ הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ מִן יִשְׁעֵנוּ. לְדֹר וָדֹר
 נוֹדָה לָךְ וְנִסְפֹּר תְּהִלָּתְךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ
 . וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נֶסֶךְ שְׂבָבֵל יוֹם
 עֲמָנוּ. עַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׂבָבֵל עֵת עָרֵב וּבֹקֶר
 וְצַהֲרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמֵּרַחֵם כִּי לֹא תָמוּ
 חֲסִדֶיךָ כִּי מַעֲוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שְׂאֵתָהּ הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יוֹצֵר
 בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שְׁהַחֲיִיתָנוּ
 וְקִיַּמְתָּנוּ בֵּן תַּחֲיֵינוּ וְתַקִּימָנוּ וְתַחַנְנוּ וְתַאֲסוּף גְּלוּתָנוּ וְתַקְבְּצָנוּ מֵאַרְבַּע
 כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְחֻצְרוֹת קִדְשְׁךָ לְשִׁמּוֹר חוֹקֶיךָ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבִּי
 שְׁלֵם עַל שְׂאֵנוּ מוֹדִים לָךְ:

על הנסים

עַל הַנְּסִים וְעַל הַפְּדוּתָן. וְעַל הַגְּבוּרוֹת. וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמְּלַחְמוֹת
 שְׁעָשִׂיתָ לְאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם וּבְזֶמֶן הַזֶּה:

לחנוכה:

בַּיָּמִי מִתְּתִיחָה בֶּן יוֹחָנָן כִּהֵּן גָּדוֹל חֲשֹׁמוֹנָאִי וּבְנָיו בְּשַׁעֲמֻדָּה עָלֵיהֶם מַלְכוּת
 יוֹן הַרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. לְשִׁבְחָם מִתּוֹרָתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי
 רְצוֹנְךָ. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עֲמַדְתָּ לָהֶם בַּעַת צָרָתָם. רִבְתָּ אֶת רִיבָם
 . דִּנְתָּ אֶת דִּינָם. נִקְמָת נִקְמָתָם. מִסֵּרְתָּ גְבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים. וְרַבִּים בְּיַד
 מְעַטִּים. וְטַמְאִים בְּיַד טְהוֹרִים. וְרָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים. וְזוּרִים בְּיַד עוֹסְקֵי

תורתך. לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה ופירקן כהיום הזה. ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חגבה אלו בחלל ובחודאה לשמך: ו

לפורים:

בימי מרדכי ואסתר המלכה בשושן הבירה. בשעמד עליהם המן הרשע. ובקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבז. ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו. וקלקלת את מחשבתו. והשבות לו גמולו בראשו. ותלו אותו ואת בניו על העץ: ו-

על כלם יתברך ויתרומם תמיד שמך מלכנו לעולם ועד. וכל החיים יודוך סלה:

נעשיית וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך:

ויהללו את שמך הטוב באמת: ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות:

כשמתחיל החזן רצה, עולין הכהנים לדוכן ואומרים ברכתן בלחש. ומנחה שבכל יום אין נשיאות כפים, משום שכרות, זולת מנחת התענית [ש]סמוך לשקיעת החמה וכתפילת נעילה היא, ויש בה נשיאות כפים. וכן כתב רבנו סעדיה ז"ל. אך בפרוינצה ובגלילותינו [לא] נהגו לאומרו. כתוב בסדר רב עמרם גאון ז"ל: כהנים נושאים את כפיהם בשחרית ובמוסף ובמנחה של תענית, חוץ מן מנחה של יום הכפורים, שבמקום מנחה נושאים את כפיהם בנעילה. גרסי' במסכת ראש השנה "תנו רבנן אין הכהנים רשאים לעלות בסנדליהן לדוכן וזו אחת התשע תקנות שהתקין רבן יוחנן בן זבאי:

כשמגיע שליח צבור למודים צריך הכהן ליטול את ידיו שנאמר שאו ידיכם קדש
וברכו את י'. ומברך בלחש:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

והולך ועומד לפתח ההיכל ומחזיר פניו למזרח ואומר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּהֵא בְּרָכָה זוֹ שְׂצוּיֵתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרָכָה שְׁלֵמָה וּכְפָרָה לָנוּ וְאֵל יִהְיֶה בָּהּ מְכַשּׁוֹל וְעוֹן
מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

ובשמגיע שליח צבור להטוב שמך ולך נאה להודות חוזר הכהן פניו למערב
ומתחיל שליח צבור יברך ושונה הכהן יברך. ואומר שליח צבור י' ושונה הכהן
י'. וכן עושה בכל אות ואות השליח צבור והכהן. ולאחר כל פסוק ופסוק עוזין
הקהל אמן. ואין הכהן רשאי להתחיל בברכה עד שיכלה אמן מפני הצבור. ואין
הכהן רשאי להחזיר פניו מן הצבור עד שיתחיל שליח צבור שים שלום. ואין הכהן
רשאי לישא את כפיו אלא כנגד כתפיו:

והשליח צבור מתחיל להקריא מילה במילה:

יְבָרְכֶךָ יְיָ וַיִּשְׁמְרֶךָ: (אמן)

יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: (אמן)

יֵשֵׁא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. וַיֵּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם: (אמן)

וְנֹאמַר וְשִׁמּוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ובשמחזיר הכהן פניו למזרח אומר בלחש:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שְׁגָזַרְתָּ עָלֵינוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ מַה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ
הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְּשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל
וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב
וּדְבַשׁ:

ואם אין כהנים יאמר השליח צבור:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בְּבִרְכָּהּ הַמְשׁוּלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה
הַבְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אֱהֲרֹן וּבְנָיו
הַכֹּהֲנִים לְעַם קְדוֹשֶׁיךָ בְּאֲמֹר . וְבִרְכְּךָ יְיָ וְיִשְׁמְרְךָ . יֵאָר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ
וַיַּחֲנֶךָ . יֵשָׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ . וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם: וְנֹאמַר וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֵם:

שְׁמֵי שְׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל
כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל . וּבָרְכֵנוּ אֲבוֹנֵנוּ כְּלָנוּ יַחַד בְּרוֹב
עֵז וְשְׁלוֹם:

נְעֻסֵי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים בְּרָכָה וְשְׁלוֹם וּפְרִנָּסָה טוֹבָה . נִזְכֵּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ
אֲנוּ וְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים וְלִשְׁלוֹם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹם:

והיחיד יאמר:

אֱלֹהֵי . נִצֵּר לְשׁוֹנֵי מָרֵעַ . וְשִׁפְתוֹתַי מִדְּבַר מְרֻמָּה .
וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תִּדָּם . וְנַפְשִׁי כְּעַפְרָה לְכָל
תְּהִיָּה . פֶּתַח לְבִי בְּתוֹרֶתְךָ . וּבִמְצוֹתֶיךָ תִּרְדֵּף נַפְשִׁי .
וְכָל הַחוֹשְׁבִּים עָלַי רָעָה . מִהֲרֵה הַפֵּר עֲצָתָם וּקְלָקֵל
מַחֲשַׁבּוֹתָם:

יְהִיו לְרָצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי:

והיחיד יאמר קודם שיאמר אלהי עד שלא נוצרתי:

אֱלֹהֵינוּ מְלַכְנוּ . יַחַד שְׁמֶךָ בְּעוֹלָמְךָ . יַחַד מַלְכוּתְךָ .
 בְּעוֹלָמְךָ . יַחַד זְכוּרְךָ בְּעוֹלָמְךָ . בְּנֵה בֵיתְךָ .
 שְׂכַלֵּל הַיְכָלְךָ . קָרַב מְשִׁיחְךָ . פָּדֵה צֹאנְךָ . שִׂמַּח עַדְתְּךָ .
 עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ . עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינְךָ . עֲשֵׂה לְמַעַן
 מִקְדָּשְׁךָ . עֲשֵׂה לְמַעַן כְּבוֹדְךָ . עֲשֵׂה לְמַעַן תַּפְאֲרֶתְךָ .
 עֲשֵׂה לְמַעַן גְּדֻלָּךְ . עֲשֵׂה לְמַעַן הַיְכָלְךָ . עֲשֵׂה לְמַעַן
 מְשִׁיחַ צְדָקָךָ . עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעַנֵּנוּ: הִרְחֵמְנוּ יִזְכְּנוּ
 לְשְׁנֵי הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

אֱלֹהֵי . עַד שְׁלֹא נּוֹצַרְתִּי אֵינִי כֹדָאִי . וְעַכְשָׁיו שֶׁנּוֹצַרְתִּי
 כְּבָאֵלוּ לֹא נּוֹצַרְתִּי . עֲפֹר אֲנִי בְּחַיֵּי קָל וְחֹמֶר
 בְּמִיתָתִי . יְיָ אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי כְּכֹלִי מְלֵא בּוֹשָׁה
 וּבְלִמָּה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׁלֹא אַחֲטָא . וּמָה שֶׁחֲטָאתִי
 מְרַק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים . אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יְסוּרִים וְחִלּוּיִם
 רָעִים:

יְהִיו לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהַגִּיזֵן לְבִי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגּוֹאֲלִי:

ויפסיע שלש פסיעות עקב אצל גודל וגודל אצל עקב כדכתיב "ולא תעלה במעלות
 על מזבחי" וכו'. ואומר שלום בשמאלי וכורע. שלום בימיני וכורע. שלום עלינו ועל
 כל ישראל וכורע:

**שְׁלוֹם בְּשִׁמְאֵלִי וְשְׁלוֹם בִּימִינִי . עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו
הוא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ . וְעַל כָּל
יִשְׂרָאֵל: אָמֵן**

שליח צבור כשחוזר התפלה, סודרה כדרך שהיחיד סודרה, ואינו מחדש בה דבר, רק קדושה וברכת כהנים. ואע"פ שהתפללו הצבור, עונין אחריו אמין על כל ברכה וברכה, והעונה אמין צריך לענות בכל כח כוונתו דגרסינן (שבת קיט ע"א) "אמר ר' שמעון בן לקיש כל העונה אמין בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנ' פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים. אל תיקרי שומר אמונים אלא שאומר אמנים". ויש מי שעושה מצדיק נוטריקון. ז'. הם ז' אמנים שעונין בכל יום. א' כשמברך שליח צבור על נטילת ידיים בבקר. ב' אחר ברוך שאמר. ג' אחר ישתבח. ז' ברכות שבק"ש. בערב שתים לפניה ושתים לאחריה ובבקר שתים לפניה ואחת לאחריה. ל"ח ברכות בין שתי תפלות של שחרית ומנחה שעונין אמין אחר שליח צבור כשחוזר התפלה. מ"ב אמנים של ז' קדישין שאנו אומרי' בכל יום כי לכל קדיש עונין אמין ו' פעמים הרי ז' אמנים. ד' הרי ד' וקדושות בין שחרית ומנחה. וב' חדא דבשפה ברורה וחדא דובא לציון. ז' עשרה דבקים שבק"ש. ק' מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום. ובשבת דבערי כ"ד אמנים בין יוצר ומנחה עייל חלופיהו ז' אמנים של תפלת מוסף וי"ד אמנים של ז' קורין בתורה הרי כ"א. בצרי להו תלתא איפשר לאשלומינהו בב' ברכות של מפטיר: